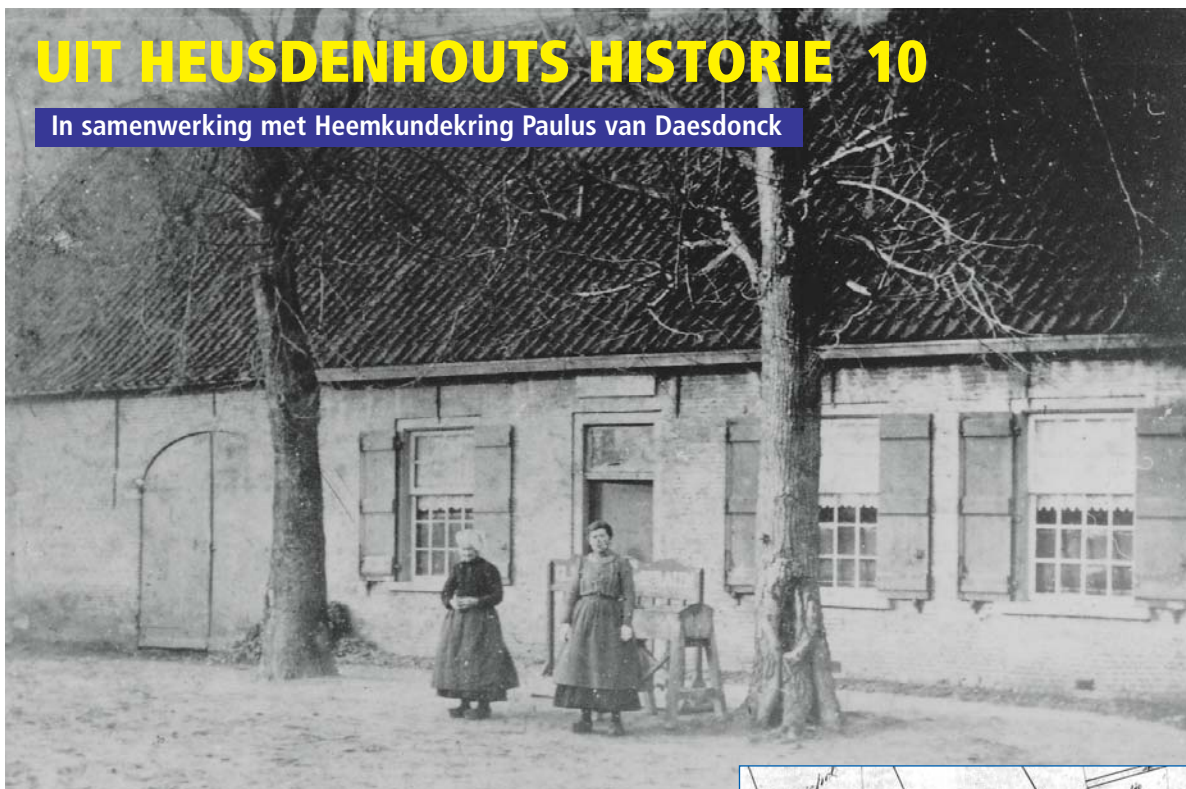

UIT HEUSDENHOUTS HISTORIE 10

In samenwerking met Heemkundekring Paulus van Daesdonck

Zoals in het vorige artikel aangekondigd nu het tweede verhaal over het verloren gaan van een boerderij in Heusdenhout vanwege de Tweede Wereldoorlog. Rinus Bartels, tijdens de bevrijding bijna 14 jaar oud, vertelt er ons over. De familie Bartels woonde aanvankelijk in een boerderij op de hoek van de Heusdenhoutseweg en de toenmalige Heusdenhoutsestraat, tegenover de Annakapel. Op de kadasterkaart uit 1832 is de positie van de boerderij aangegeven. In de oude boerderij -bouwjaar 1651- was tot 1925 tevens een café gevestigd. In die tijd woonde er de familie Sterkens. 'Vrouwke Sterkens' zwaaide de scepter in het café. Drik Bartels, de vader van Rinus, trouwde met Bets, een dochter van de familie Sterkens. Op bijgaande foto staan vóór de boerderij annex café: 'Vrouwke Sterkens' -de oma van Rinus- links en Bets -de moeder van Rinus- rechts.

De familie Bartels aan het eind van de oorlog 1940-1945.

Rinus: "Ik weet niet of het belangrijk is, maar ik wil je toch vertellen hoe het ons in de oorlog vergaan is."

Inkwartiering

"In de oorlog hadden we dikwijls inkwartiering van Duitse Wehrmachtsoldaten. Dat had te maken met het feit dat we aan een doorgaande weg woonden, van Ginneken via Teteringen naar Oosterhout en verder. Bovendien stonden er bij ons veel bomen en een flinke schuur. Ook bij de overburen, het gezin van Koos van der Veeken, waren schuren en een hele laan van bomen om je te verschuilen. De Annaschool, op de hoek schuin tegenover onze boerderij, werd dikwijls in beslag genomen door de Duitsers. Zo rond 25 september/26 oktober 1944 kregen wij de SS ingekwartierd. De keuken van de soldaten stond bij ons en de koks sliepen in de schuur. Zij moesten tevens waken over het materiaal dat bij ons in de schuur stond: een wagen met

drank, een wagen met munitie en ander materiaal.

De hoge pieten waren op de Annaschool ingekwartierd. De manschappen lagen aan het front, in Baarle-Nassau. Daar was het front in rustpauze. Zij werden van eten voorzien vanuit de keuken die bij ons stond. De soldaten kregen veel vlees en thee met rum. Wanneer de soldaten het eten wegbrachten, namen ze altijd vlees mee terug in de vorm van een paard, een koe of een varken. Ze brachten alles mee wat eetbaar was. Het vee dat ze meebrachten -op de terugweg in beslag genomen- was veel meer dan ze nodig hadden. Het werd tijdelijk bij ons in de huiswei gezet. Van daaruit werden de dieren achter ons huis geslacht. De stal was net zo'n slagerij. Het vlees werd in de stal aan de stalgangen opgehangen. Daarna ging dat vlees naar het front in Baarle-Nassau."

Inbeslagname

"Doordat ze elke dag vee meebrachten was het gras van de huiswei zo op. Ze

verzonnen wat anders. Wanneer er een boer met een vracht bietenloof of knolgroen voorbij kwam, moest hij dat bij ons in de wei lossen, graag of niet. Op een keer moest een boer ook een kar in de wei lossen en dat deed hij niet graag. Toen hij de vracht had gelost had hij iets gezegd waar die Duitser niet blij mee was. De Duitse soldaat ging hem achterna met de revolver in de hand. Maar de boer had geluk, de Duitser viel. De boer kon vluchten en moest onderduiken, anders had de soldaat hem doodgeschoten.

Op een dag komt aardappelboer Grous uit het Ginneken voorbij met een volle wagen aardappelen. Eén van de SS-ers gaat er naar toe en zegt: "Hier lossen!" Grous zegt: "Ik heb ze zelf nodig". "Niets mee te maken", zegt die SS-er, "hier lossen!" Hij kon dus niet anders en moest de wagen in zijn eentje lossen. Toen hij klaar was moest hij te voet naar huis. Hij moest alles achterlaten. In die tijd werd er ook veel hout weggehaald op het vliegveld. Wanneer er

<
De boerderij annex café in vroeger jaren. Links mevrouw Sterkens, de oma van Rinus, rechts Bets Sterkens, de moeder van Rinus Bartels.

v
Kadastrale situatie in 1832. De boerderij van de familie Sterkens - later de familie Bartels- tegenover de St. Annakapel. Het kruispunt had toen de omvang van een dorpspleintje. Let op: bij oude kaarten is het Noorden niet de bovenkant van de kaart.

< Het gezin van Drik Bartels en Bets Sterkens. Rinus Bartels staat geheel rechts.

> De noodwoning van de familie Bartels aan de Heusdenhoutsestraat. De St. Annakapel is op de achtergrond te zien. In de zestiger jaren van vorige eeuw is de noodboerderij afgebroken.

iemand met een aantal planken voorbij kwam moest hij deze ook afladen. Dan zei zo iemand: "Ik ben timmerman, dus ik heb ze zelf nodig." Dan zeiden zij: "Lossen en hier komen timmeren, huifkar maken!" Het was voor niemand veilig die voorbij kwam. Had zo iemand iets bij zich waar de soldaten wat mee konden doen, dan moest dat gelost worden."

Buren ingezet

Rinus vervolgt: "De eerste dagen dat de SS-soldaten bij ons waren, waren de burens nieuwsgierig. Zij stonden dan wel eens op straat te kijken. Dan riep een SS-er: "Hier komen! Moet aardappelen schillen." De burens durfden dan niet weg te lopen en gingen aardappelen schillen. Ze hoefden dat niet voor niets te doen, want ze kregen een flink stuk vlees mee, maar moesten wel terugkomen. Op een zondagmorgen stond een buurman aan straat te kijken. Een SS-er riep: "Hier komen, paarden poetsen!" Die buurman zei: "Eerst een andere broek aantrekken." "Niets mee te maken", zei die SS-er. "Poetsen!" Even later bracht een van de kinderen een overall, anders had de buurman in zijn goede pak paarden moeten poetsen. Toen de soldaten de laatste dag vertrokken moesten mijn twee oudste broers mee om de wagens met de paarden te berijden, want paardrijden konden ze niet allemaal. Zij beloofden dat ze om twaalf uur weer thuis zouden zijn en dat was ook zo, zij waren om twaalf uur weer thuis. Mijn vader kon van de slechtste SS-er voor een ander het meest gedaan krijgen."

Front nadert

"Aan het eind van de dag kregen wij weer andere Duitsers. Dat waren leidinggevenden van het front. Zij zeiden al: "Morgen is hier het front, dan trekken wij weer verder." Zij bedoelden Poolse, Engelse of Canadese soldaten. Dat kwam precies uit, want de volgende morgen waren ze weer vertrokken. Daarna begonnen het afweergeschut en de kanonnen te bulderen. 's Middags stond het seminarie in brand. Zo kwam het front dichterbij. Een paar uur later kwamen er bij ons weer Duitse soldaten

binnen. Ze zeiden: "Je hoeft niet bang te zijn. Wij doen niets." Even daarna gingen ze snel naar buiten. De soldaten zeiden: "De tanks komen er aan en wij moeten naar binnen en buiten kunnen." Toen kwamen mijn vader en onze Kees ook naar de schuilkelder. De meesten van ons zaten al lang in de schuilkelder. Even daarna zaten wij midden in het front en hoorden de tanks ook rijden. Er werd veel geschoten. Kort daarna stond heel de boerderij in brand."

Schuilkelder

Rinus gaat verder: "De schuilkelder stond vrij kort achter het huis. Wij vertrouwden het niet meer om daar in te blijven zitten. Hij was daar ook niet voor gebouwd. We zijn toen met acht personen gaan lopen naar de boerderij van Piet van Eijl. Daar stond een kanon en er lagen twee dode paarden. Dus wij zijn terug gegaan en gingen toen naar Christ Martens. Christ Martens en zijn vrouw -met een kind van enkele dagen oud- zaten in de kelder en waren heel blij dat wij bij hen in de kelder kwamen. Wij waren gewoon midden door het front gelopen, terwijl de kogels langs je oren vlogen. Toen wij net met ons allen binnen waren in de kelder, werden er net buiten de deur twee Polen doodgeschoten."

Inwoning

"De volgende dag zijn wij naar Koos van

der Veeken gegaan (vroeger de brouwerij van Bierwagen).

Wij hebben daar twee jaar in de kamer mogen wonen, totdat onze nieuwe woning klaar was. Deze is iets verderop in de toenmalige Heusdenhoutsestraat gebouwd, dus niet op de plek van de oude boerderij."

Tot zover het relaas van Rinus Bartels.

Wilt u reageren op dit artikel?

Hebt u nog (familie)foto's uit het vroegere Heusdenhout of mooie of trieste verhalen van vroeger? Neem contact op met wijkraad@heusdenhout.nl of bel 076 5810024.

De werkgroep legt alles zorgvuldig vast. Foto's worden gescand en u ontvangt de originele foto's retour. Alle geschiedkundige informatie komt terecht in het archief van Heemkundekring Paulus van Daesdonck. De informatie wordt gebruikt voor publicaties en tentoonstellingen. Zo blijft de geschiedenis van het vroegere Heusdenhout ook voor nieuwe generaties toegankelijk.

Werkgroep Heusdenhouts Historie

Rectificatie

In het vorige nummer stond een interessant stuk Heusdenhouts Historie over de Tweede Wereldoorlog. De redactie betreurt het dat van de gezinsfoto van de familie van Hal de onderste drie kinderen zijn afgefallen. Het gaat om Ria, Gerard en Cisca van Hal. Hier de foto van het complete gezin van Hal. Moeder Adriana van Hal- van Gool stierf in 1944 samen met haar pasgeboren zoon Gerard.

